STRATEGII MODERNE DE EVALUARE A COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ÎN CADRUL DISCIPLINEI LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

MODERN STRATEGIES FOR ASSESSING COMUNICATION SKILLS IN THE SUBJECT OF ROMANIA LANGUE AND LITERATURE

Cristina PASCAL
Programul de studii: Educație lingvistică și literară, gr. MELL 2401,
Coordonator științific: **Valeriana PETCU**, dr., conf. univ.,
Centrul universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *În cadrul procesului instructiv-educativ, evaluarea îndeplinește o funcție reglatoare esențială, contribuind la orientarea, ajustarea și optimizarea activităților de predare și învățare. Prin caracterul său sistematic, evaluarea nu se limitează la constatarea rezultatelor, ci vizează și ameliorarea continuă a performanțelor elevilor, precum și perfecționarea demersurilor didactice care au generat aceste rezultate.*

Implementarea permanentă a evaluării permite atât cunoașterea și interpretarea nivelului de realizare a competențelor de către elevi, cât și intervenția oportună pentru îmbunătățirea acestora. În același timp, instrumentele și metodele de evaluare oferă cadrului didactic și elevului posibilitatea de a verifica gradul de atingere a obiectivelor educaționale, facilitând autoreglarea și adaptarea procesului de învățare.

Literatura de specialitate evidențiază diversitatea strategiilor și criteriilor de evaluare, subliniind necesitatea adaptării acestora la exigențele educației contemporane și la dinamica procesului de învățare. Astfel, evaluarea devine un proces flexibil și contextualizat, orientat spre valorizarea progresului individual și a performanțelor autentice ale elevilor.

În evaluarea performanței școlare sunt identificate, în mod curent, multiple strategii relevante, care reflectă tendința de diversificare și modernizare a practicilor evaluative, în acord cu paradigma educației centrate pe competențe.

Cuvinte-cheie: *metode, competențe, evaluare*

Abstract: *Within the instructional-educational process, assessment fulfills an essential regulatory function, contributing to the guidance, adjustment, and optimization of teaching and learning activities. Due to its systematic nature, assessment is not limited to merely recording results, but also aims at the continuous improvement of students' performance, as well as the refinement of the instructional approaches that generated these outcomes.*

The ongoing implementation of assessment enables both the understanding and interpretation of the level at which students have developed their competencies, and timely intervention for their improvement. At the same time, assessment tools and methods provide both teachers and students with the opportunity to verify the extent to which educational

objectives have been achieved, thus facilitating self-regulation and the adaptation of the learning process.

Specialized literature highlights the diversity of assessment strategies and criteria, emphasizing the need to adapt them to the demands of contemporary education and to the dynamic nature of the learning process. In this context, assessment becomes a flexible and contextualized process, focused on valuing individual progress and authentic student performance.

In evaluating school performance, a wide range of relevant strategies are currently identified, reflecting the trend toward diversification and modernization of assessment practices, in line with the competency-based education paradigm.

Keywords: *methods, competencies, assessment*

Evaluarea didactică stimulează motivația elevilor atunci când se bazează pe principiul pozitiv, fiind orientată spre depistarea și stimularea succesului, mai degrabă decât spre sancționarea eșecului. Un proces evaluativ corect nu trebuie să îi inhibe pe elevi, ci să acționeze ca un factor de încurajare pentru atingerea obiectivelor de studiu.

Procesul de evaluare se raportează în mod direct la obiectivele instructiv-educative și se corelează, totodată, cu procesele de predare și învățare, aflate într-o relație de interdependență și condiționare reciprocă. În acest sens, evaluarea nu are doar rol constatativ, ci contribuie activ la reglarea și optimizarea demersului didactic, conducând la ameliorarea proceselor de predare și învățare [1, p. 14].

Diferențele dintre evaluarea tradițională și cea modernă reflectă o schimbare de paradigmă, trecând de la un proces centrat pe control și sancționare la unul axat pe învățare și progresul elevului. În viziunea lui Ioan Cerghit, modernizarea perspectivei asupra evaluării școlare s-a realizat prin reconsiderarea acesteia ca parte integrantă a procesului de învățare, și nu ca o etapă separată a acestuia. Totodată, această schimbare de paradigmă implică renunțarea la caracterul exclusiv apreciativ al evaluării, determinat de reducerea sa la simpla verificare a cunoștințelor, în favoarea unei abordări formative, centrate pe sprijinirea progresului elevului și pe optimizarea actului educațional [1, p. 13].

Evaluarea bazată pe competențe este consacrată, în literatura de specialitate, drept o direcție fundamentală a educației contemporane, întrucât vizează dezvoltarea integrată a dimensiunilor cognitive, acționale și atitudinale ale personalității elevului. În acest context, Curriculum Național la Limba și literatura română pentru treapta gimnazială constituie un document normativ de referință, care reglementează organizarea procesului educațional, stabilește finalitățile învățării și configurează experiențele educaționale oferite elevilor în cadrul disciplinei.

Cercetările de specialitate și experiența practică din mediul școlar evidențiază faptul că procesul de evaluare devine eficient și își îndeplinește pe deplin funcțiile în condițiile unei integrări optime în activitatea didactică, ca parte constitutivă a acesteia. Astfel, evaluarea nu este percepută ca o etapă distinctă sau izolată, ci ca o componentă organică a procesului de predare–învățare.

Acțiunile evaluative au rolul de a furniza informații relevante privind desfășurarea procesului de instruire și rezultatele obținute, în vederea reglării și perfecționării acestuia. Din această perspectivă, evaluarea capătă o dimensiune formativă și funcțională, contribuind la optimizarea continuă a demersului educațional.

Didacticienii contemporani recunosc în mod unanim importanța și necesitatea integrării evaluării în procesul de instruire și educație, subliniind că aceasta nu trebuie să fie concepută ca o activitate autonomă, impusă actului de învățare, ci ca un demers intrinsec,

profund integrat în structura acestuia. În acest sens, evaluarea devine un instrument de susținere a învățării, și nu doar de măsurare a rezultatelor.

Cu toate acestea, o problematică deschisă în plan teoretic și practic o constituie identificarea celor mai eficiente modalități de integrare a evaluării în procesul didactic, precum și selectarea strategiilor și tehnicilor adecvate pentru realizarea unor acțiuni evaluative relevante, coerente și adaptate contextului educațional.

Modernizarea procesului de învățământ presupune, în mod necesar, perfecționarea și diversificarea metodelor și tehnicilor didactice, înțelese ca modalități de organizare și valorificare a cunoștințelor și deprinderilor elevilor. Acestea se află într-o relație directă cu obiectivele didactice, tipul lecției, conținuturile abordate și particularitățile de vârstă ale elevilor, fiind adaptate în funcție de specificul contextului educațional.

De-a lungul evoluției sistemului educațional, metodele și tehnicile didactice au cunoscut un proces continuu de dezvoltare și diversificare, raportându-se atât la rolul cadrului didactic – în calitate de organizator și facilitator al învățării –, cât și la rolul elevului, considerat simultan subiect și obiect al procesului instructiv-educativ. În acest sens, tehnicile didactice contribuie la dinamizarea metodelor, facilitând tranziția rapidă între activități, stimulând inițiativa și creativitatea elevilor și sporind atractivitatea demersului didactic.

Competența specifică CS1 – perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, prin manifestarea curiozității și toleranței – are drept finalitate dezvoltarea conștiinței lingvistice și culturale a elevilor, contribuind la valorizarea propriei identități și la formarea unei atitudini deschise față de diversitatea culturală. În acest cadru, strategiile moderne de evaluare a competențelor de comunicare se configurează ca un ansamblu coerent de metode, tehnici și instrumente orientate spre aprecierea capacității elevului de a recepta, interpreta și produce mesaje orale și scrise în contexte variate de comunicare.

Aceste abordări depășesc paradigma tradițională, centrată exclusiv pe reproducerea informațiilor, valorificând dimensiunea aplicativă, funcțională și interactivă a limbajului. Astfel, evaluarea competențelor de comunicare urmărește formarea unui elev capabil să utilizeze eficient limba română în situații autentice, să își exprime opiniile într-o manieră coerentă și argumentată, precum și să manifeste gândire critică și creativitate verbală. Din această perspectivă, procesul evaluativ este orientat spre dezvoltarea integrală a competențelor de receptare și exprimare orală și scrisă. În literatura de specialitate se face distincția între metoda de evaluare și tehnica didactică, aceasta din urmă fiind considerată un element constitutiv al metodei. Astfel, în viziunea lui Adrian Stoica, metoda de evaluare reprezintă traseul parcurs de cadrul didactic pentru a oferi elevilor posibilitatea de a demonstra nivelul de stăpânire a cunoștințelor și de formare a competențelor, prin utilizarea unor instrumente variate, adecvate scopului evaluativ [2, p. 15].

Într-o accepțiune generală, metoda didactică poate fi definită ca modalitatea prin care se structurează întregul demers instructiv-educativ, de la formularea competențelor vizate până la elaborarea și aplicarea instrumentelor de evaluare. Prin intermediul metodelor, se urmărește obținerea informațiilor necesare pentru fundamentarea deciziilor pedagogice, respectiv stabilirea măsurii în care obiectivele propuse au fost atinse și competențele formate la nivelul dorit.

Metodele didactice pot fi clasificate în funcție de diverse criterii, iar în procesul de predare–învățare–evaluare a disciplinei Limba și literatura română, fiecare metodă își are locul și rolul său specific. În practică, acestea sunt adesea utilizate în mod combinat, pentru a asigura eficiența activității elevilor și pentru a răspunde diversității stilurilor de învățare, contribuind astfel la realizarea unui demers educațional coerent, flexibil și centrat pe formarea competențelor [3, p. 58].

Un rol central în cadrul strategiilor contemporane de evaluare îl ocupă evaluarea autentică, caracterizată prin implicarea elevilor în sarcini corelate cu situații reale de comunicare. Aceasta se concretizează prin activități precum realizarea de proiecte, susținerea de prezentări orale, participarea la dezbateri și interviuri, precum și elaborarea de portofolii sau produse digitale. Prin aceste demersuri, elevii își demonstrează capacitatea de aplicare practică a achizițiilor teoretice, concomitent cu dezvoltarea competențelor de colaborare și reflecție critică.

De asemenea, evaluarea formativă reprezintă o componentă esențială, fiind orientată spre monitorizarea continuă a progresului școlar și furnizarea unui feedback constructiv. Această abordare facilitează identificarea dificultăților de învățare și ajustarea intervenției didactice, contribuind la implicarea activă a elevului în propriul proces de formare. În acest context, autoevaluarea și evaluarea reciprocă devin instrumente relevante pentru consolidarea autonomiei în învățare și a responsabilității față de propriile performanțe.

Integrarea tehnologiilor digitale în cadrul disciplinei Limba și literatura română are un rol determinant în modernizarea procesului de evaluare. Utilizarea platformelor educaționale, a testelor interactive, a prezentărilor multimedia și a diverselor aplicații digitale contribuie la diversificarea instrumentelor evaluative și la stimularea motivației pentru învățare. Totodată, aceste resurse facilitează evaluarea unor dimensiuni complexe, precum creativitatea, coerența discursivă și capacitatea de structurare a informației.

În același timp, strategiile evaluative contemporane pun accent pe individualizarea demersului educațional, prin adaptarea activităților de evaluare la particularitățile de vârstă, nivelul de dezvoltare și nevoile specifice ale fiecărui elev. Astfel, în clasele a V-a și a VI-a sunt promovate activități de descoperire a apartenenței la comunitatea lingvistică românească, prin exerciții, discursuri și jocuri de rol. În clasele a VII-a și a VIII-a accentul se deplasează spre reflecția personală și analiza fenomenelor culturale, iar în clasa a IX-a evaluarea se extinde către realizarea de proiecte interdisciplinare și expoziții tematice [5, p. 54].

Pentru evaluarea competențelor, curriculumul recomandă o gamă variată de activități și produse educaționale, precum albume și pliante tematice, prin intermediul cărora elevii pot valorifica tradițiile și elementele culturii locale și naționale, atât în format digital, cât și tipărit. De asemenea, sunt promovate ghiduri, postere și pagini web educaționale, orientate spre prezentarea informațiilor despre limba și cultura română. Evaluarea acestor produse se realizează în funcție de relevanța informațiilor, gradul de originalitate, calitatea estetică și modalitatea de prezentare.

Un instrument educațional deosebit de relevant este pașaportul lingvistic, integrat în Portofoliul European al Limbilor, utilizat în special la nivel gimnazial. Acesta permite elevului să își înregistreze competențele lingvistice, experiențele interculturale, certificările obținute și participarea la diverse activități educaționale. Prin utilizarea acestui instrument, se promovează autoevaluarea și reflecția asupra parcursului individual de învățare, facilitând totodată dialogul educațional dintre profesor și elev, într-o manieră predominant formativă.

În ansamblu, produsele de evaluare asociate competenței de comunicare valorifică dimensiunea cultural-identitară a disciplinei Limba și literatura română, contribuind la formarea unei conștiințe lingvistice și culturale integrate. Evaluarea implică activități de documentare, sinteză și creație, favorizând dezvoltarea competențelor cognitive, comunicative, estetice și interculturale într-un cadru autentic, dinamic și aplicativ.

Bibliografie

1. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative şi complementare de instruire. Structuri, stiluri, strategii.* Bucureşti: Editura Polirom, 2008.

2. STOICA, A. *Evaluarea progresului şcolar. De la teorie la practică.* Bucureşti: Ed. Humanitas Educational, 2003
3. Metode de învățământ. Iași: Polirom, 2006.
4. CUCOȘ, C. Teoria și metodologia evaluării. Iași: Polirom, 2008.
5. Ministerul Educației la Republicii Moldova. Curriculum Național pentru disciplina Limba și literatura română: ciclul gimnazial. Chișinău, 2019.